

ОФИЦЕРЛАРНИНГ ҲАРБИЙ ХИЗМАТЧИЛАР ТАЪЛИМ-ТАРБИЯСИДАГИ ЎРНИ

Ходиев Р.Х

Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги
университети мустақил изланувчиси, подполковник

Аннотация: Мазкур мақолада ҳарбий хизматчиларни таълим-тарбиялаш, ҳарбий офицер кадрлар хулқининг ташқи муҳит талабларига мос равишда касбий, ахлоқий (этика) етуклиги, ҳарбий жамоани бошқаришда муомала ва нутқ маданияти ҳамда ташкилотчилик ва ташаббускорлик қобилиятларини тарбиялашнинг ўзига хос жиҳатлари ёритилган.

Калит сўзлар: Ҳарбий хизмат, ҳарбий жамоа, бошқариш санъати, офицер-педагог, ахлоқий дунёқараши, миллий урф-одат ва ҳарбий қонунлар.

Бугунги кунда офицерлар ҳарбий соҳа, педагогика ва психологиянинг сўнгги ютуқларидан қадамба-қадам боҳабар бўлиб бориши зарурдир. Офицернинг тарбиячи, раҳбар, бошлиқ бўлиши учун аввало, Ватан ҳимояси учун жонини фидо қилиш, Ватан ҳимояси учун ҳеч иккиланмасдан, уйланмасдан ўзининг жонини фидо қилиш ҳислатлари шаклланган бўлиши лозим. Офицер бўлиш учун туғма қобилият ҳам, ёшлиқдан бунга интилиш, профессионал маълумот ва тайёргарлик, сафдошлари орасида ўз фикрига эга бўлиш, ўз ғояларини илгари сура олиш, фикрларини асослаб бериш, турли ёт ғояларга қарши кураша олишда ўзига хос услуб ва усулларни қўллай олиш сифатлари зарур.

Офицер қўл остидаги ҳарбий хизматчиларни тарбиялашда нафақат ҳарбий жамоанинг таркибий қисмини шакллантириб боради, шунингдек, юқори ҳарбий тайёргарлик ишларига жавобгар шахс ҳисобланади, айниқса, жамоадаги юқори психологик муҳитга, ҳар бир ҳарбий хизматчининг соғлиғига ҳам жавоб беради.

Шу ўринда офицерларнинг шахсий таркибни бошқариш услуби деган саволга жавоб беришга ҳаракат қиламиз. Ҳарбий хизматчилар жамоасини бошқариш Қуролли Кучлар Умумҳарбий Низомлари асосида олиб борилади ва ташкил этилади. Бошқариш услуби энг аввало, қўл остидаги ҳарбий хизматчиларни қонун, низомлар асосида хизмат олиб боришга мажбур қилиши керак.

Ҳарбий таълим муассасаларида фаолият юритаётган педагогик жамоанинг ўзи бу офицер-тарбиячилар жамоаси ҳисобланади ва улар ҳарбий

хизматчиларнинг таълим-тарбиясида қуйидаги жиҳатларга алоҳида эътибор бериши керак:

ҳарбий хизматчилар ҳар қандай қалтис вазиятларда, жамоа учун жавобгарликни, масъулиятни ўзига ола билиши лозим;

ҳар қандай муаммоларни тезкор еча олиш, ҳал эта олиш салоҳиятига эга бўлишлари;

муаммоларни тезкор ва тўғри ҳал қилиш кўникмасини шакллантириш;

кучли ирода, сабр-бардошлик фазилатини изчил такомиллаштириб бориш каби ҳарбий соҳага доир таълимтарбия элементларига эътибор қаратиши шахсий таркибнинг мувафаққиятини таъминлайди.

Таъкидлаш жоизки, ҳарбий соҳа таълим-тарбиясини ташкиллаштириш, шакллантириш бошқариш орқали амалга оширилади ва унинг ўзига хос жиҳатлари мавжуд. Бошқаришни санъат деб қарайдиган бўлсак, албатта санъат соҳасида хато бўлганидек, ҳарбий жамоани бошқаришда ҳам хатолар бўлиши мумкин, лекин ҳарбий хизматчилар жамоасида юзага келадиган хатолар бу кечириб бўлмас хато ҳисобланади, сабаби ҳар бир хатонинг ортида инсон, унинг оиласи тақдир ётади. Агар, шундай хатолар содир бўлганда, юқори қўмондонлик албатта офицер-педагог, раҳбарнинг педагогик фаолиятини кўриб чиқишлари лозим. Кўпинча, ҳарбий хизматчилар жамоасини ва ҳар бир ҳарбий хизматчини тарбиялашда ҳарбий Низомлардан кенг фойдаланилади ва шу асосда офицернинг фаолияти қатъий тамойилга биноан йўлга қўйилади.

Ҳарбий жамоани бошқаришда, бошқарув қобилиятининг раҳбарларда рўёбга чиқишини таъминлашда касбий педагогика ва психология фанларининг ўзига хос ўрни бор. Офицер томонидан ҳарбий жамоани бошқариш жараёнидаги муомаласи ва унинг педагогик механизмлари ҳақидаги билимларни мукамал даражада билиши ва уни касбий фаолиятида қўллаш қобилиятига эга бўлиши алоҳида аҳамият касб этади. Офицернинг ҳарбий жамоани бошқаришда қўл остидаги ҳарбий хизматчилар жамоаси билан Умумҳарбий низомлар доирасида муомала қилиши, хусусан муомалага мойиллиги энг муҳим жиҳат ҳисобланади.

Офицер раҳбар сифатида қўл остидаги ҳарбий хизматчи билан муомалага киришар экан, қўл остидаги ҳар бир ҳарбий хизматчига педагогик-психологик таъсир этишда бошқарув жараёнининг педагогик-психологик механизмларидан моҳирона фойдаланади. Шунингдек, офицер раҳбар-тарбиячи сифатида қўл остидаги ҳарбий хизматчиларнинг индивидуал-психологик хусусиятларини ҳам инобатга олса, фаолияти самарали бўлади.

Дарҳақиқат, ҳарбий жамоани бошқариш маданияти ҳар бир ҳарбий хизматчининг хулқини ташқи муҳит талабларига мос равишда тартибга солишдир.

Офицер-раҳбар бўлганлиги учун хизмат фаолиятида кўл остидаги ҳарбий хизматчилар улар учун асосий объект бўлиб ҳисобланади. Офицер жамоани бошқаришда ҳарбий хизматчиларнинг индивидуал хусусиятларини, темпераменти, характери, касбга оид қобилияти, шунингдек, кўникма ва малакаларини ҳисобга олиб боради.

Бир сўз билан айтганда, ҳарбий хизмат фаолиятида ҳар бир офицернинг касбий фаолиятида жамоа аъзоларининг ахлоқий дунёқараши ўта муҳим роль ўйнашини барча билади. Шу билан бирга, жамоадаги руҳий муҳитнинг соғломлашувида жамоадаги ҳарбий хизматчиларнинг низом талаблари асосидаги ўзаро муносабатлари ҳам катта роль ўйнайди. Ҳарбий хизматчилар жамоасини бошқаришда тарбиячи офицернинг омилкорлиги, раҳбар томонидан жамоадаги турли-туман воқеаларни олдиндан кўра билиши, ноқонуний ишлар билан шуғулланувчи ҳарбий хизматчиларнинг пайдо бўлиши ҳарбий хизматчилар учун қимматга тушади. Шунинг учун ҳарбий хизматчилар жамоасидаги соғлом муҳит, уларнинг соғлом муҳитда хизмат қилишнинг гарови ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Хасанбоев Ж, Тўрақулов Х ва бошқ. Педагогика фандан изоҳли луғат. –Т.: “Фан ва технологиялар” 2009.
2. Парошина А.А. Педагогическая система формирования у юристов военно-учебных заведений готовности к активной самостоятельной работе дис. Ком. Пед наук Саратов 2000
3. Rashidova Munavvar Haydarovna. 2022. Recommendations on the use of scaffolding technology in English classes. Science and education. 3 (9) pp. 459-461.
4. Rashidova Munavvar Haydarovna. 2020. Problems of teaching communicative English language at the Military Institute of the National Guard of the Republic of Uzbekistan and the ways of eliminating them. EPRA International Journal of Research and Development. Volume 5. Issue 3. pp.502-504
5. Rashidova Munavvar Haydarovna. 2020. Problems of competence approach in teaching a foreign language in a non-linguistic tertiary institution. EPRA International Journal of multidisciplinary Research. Volume 6. Issue 3. pp.165-167
6. Rashidova Munavvar Khaydarovna. 2023. Techniques for improving cadets' conversational skills. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. Oriental renaissance. 3.(3) pp.637-640.
7. M.X.Rashidova. 2023. The importance of oral communicative tasks in developing communicative competence. Science and education. 4 (2) pp. 1033-1038.

8. M.X.Rashidova, D.B.Namozova. Teaching technical subjects through English. Ўзбекистонда миллий тадқиқотлар: даврий анжуманлар: 10-қисм. 32-б.
9. Rashidova Munavvar Xaydarovna. 2021. Discourse competence as the component of communicative competence. EPRA International Journal of Research and Development. Volume 6. Issue 3. pp.39-41
10. Rashidova Munavvar Xaydarovna, Namozova Dilnoza Berdimurotovna. Effective methods of teaching. Materials of the republican 33-multidisciplinary online distance conference on “Scientific and practical research in Uzbekistan. Part 10. 2021. p. 23
11. Рашидова Мунаввар Хайдаровна. 2022. Из истории развития скаффолдинга. International conferences. 1 (16). С.16-18.
12. Нустов Ю.А. Преемственность в системе подготовки технических специалистов Саратов .1982
13. Барабанщиков А.В, Корочкин Б.П. Научно-педагогические основы повышения эффективности самостоятельной работы // Организация и методика самостоятельной работы студентов: Материалы Всероссийской научно-практической конференций М1977